

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ของภาษาไทยอีสานที่ใช้พูดเป็นภาษากลาง (lingua franca) ซึ่งพูดโดยคนไทยอีสาน คนเขมร และคนกวยในชุมชนบ้านท่าคอยนาง ตำบลสวย อำเภอปรางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ อีกทั้งเพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเหมือนและความต่างของระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาของภาษาไทยอีสานที่พูดโดยคนไทยอีสาน คนเขมรและคนกวย

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้ได้จากการบันทึกเสียงจากผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 30 คน ซึ่งแบ่งเป็นชาติพันธุ์ละ 10 คน คือ คนไทยอีสาน 10 คน คนเขมร 10 คน และคนกวย 10 คน โดยเก็บจากลีลาการพูด 2 แบบ คือ ลีลาการพูดแบบชด้อยชดคำ และลีลาการพูดแบบต่อเนื่อง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1.) วิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์จะวิเคราะห์จากข้อมูลที่เป็นการพูดแบบชด้อยชดคำเท่านั้น โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องกล้องวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) และ 2.) วิเคราะห์สัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ซึ่งจะวิเคราะห์จากลีลาการพูดทั้ง 2 ประเภท โดยใช้โปรแกรม WinCECIL (Computerized Extraction of Intonation in Language (Version 2.1)) ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลทางกลศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยอีสานของคนไทยอีสานและคนกวยมีจำนวนระบบวรรณยุกต์และจำนวนของหน่วยเสียงวรรณยุกต์เท่ากัน คือ มี 2 ระบบวรรณยุกต์ โดยแบ่งเป็นระบบวรรณยุกต์แบบที่มี 5 หน่วยเสียง และระบบวรรณยุกต์แบบที่มี 6 หน่วยเสียง ส่วนคนเขมรมีจำนวนของระบบวรรณยุกต์และจำนวนของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างไป คือ มี 3 ระบบวรรณยุกต์ โดยแบ่งเป็น ระบบวรรณยุกต์แบบที่มี 4 หน่วยเสียง 5 หน่วยเสียง และ 6 หน่วยเสียง นอกจากนี้ยังพบว่าระบบวรรณยุกต์ของทุกกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะมีระบบวรรณยุกต์ย่อยที่หลากหลาย โดยเฉพาะของคนเขมรและคนกวยนั้นจะมีความหลากหลายมากกว่าของคนไทยอีสาน แต่อย่างไรก็ตามระบบวรรณยุกต์ของคนเขมรและคนกวยก็ยังคงมีลักษณะเด่นของภาษาไทยอีสานที่เรียกว่า “บันไดลาว” ปรากฏอยู่

สำหรับสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์พบว่า เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยอีสานของทั้ง 3 กลุ่มชาติพันธุ์มีสัทลักษณะที่คล้ายคลึงกันในทั้ง 2 ลีลาการพูด แต่คนเขมรและคนกวยนั้นมีการแปรของเสียงเกิดขึ้น ซึ่งเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐาน และอาจจะเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาแม่ของคนเขมรและคนกวย นอกจากนี้ยังพบว่า สำหรับคนเขมรและคนกวยมีการแปรของเสียงในลีลาการพูดแบบต่อเนื่องมากกว่าในลีลาการพูดแบบชด้อยชดคำ และรูปแปรบาง

รูปที่เกิดขึ้นมี สัทลักษณะคล้ายกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยอีสานของคนไทยอีสานในลีลาการพูดแบบชด้อยชดคำ

จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์สามารถใช้เสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์สำคัญในการจำแนกภาษาของคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการสัมผัสทางภาษาได้ เนื่องจากแต่ละกลุ่มชนจะมีสำเนียงที่แตกต่างกันออกไป

Abstract

The people in Tha Koi-nang village, Sawai sub-district, Prangku district in Srisaket province make up a multilingual community of native Northeastern Thai, Khmer and Kui speakers. The purpose of this study is to analyze and compare the tonal systems and tonal characteristics of Northeastern Thai varieties used as a lingua franca by each of these groups of speakers.

Two styles of speech have been chosen for this study: citation form and connected speech. The data was collected from 30 female informants, 10 from each ethnic group. WinCECIL (Vers. 2.1) was used for investigating the acoustic characteristics of tones. The concept of 'tone boxes' from Comparative Tai (Gedney 1972) was used as a tool for analyzing tonal systems, while maintaining a synchronic focus in the study.

Interpreting each of the three varieties of Northeastern Thai as a system in itself, research findings based on citation forms show that varieties are similar in terms of numbers of sub-tonal systems both in citation form and connected speech. Northeastern and Kui varieties have 2 sub-tonal systems, one with 5 tones and another with 6, while the Khmer variety has 3 sub-tonal systems, one with 4 tones, one with 5 and another with 6.

Moreover, there are many types of sub-tonal systems in the tonal systems of each ethnic group because of tone box splitting and merging. Northeastern Thai speakers have 3 types of sub-tonal systems but Khmer and Kui speakers have 8 types. However, the tonal systems in Northeastern Thai of Khmer and Kui speakers still have the 'Lao ladder' (bandai lao) which is the hallmark pattern of Northeastern Thai.

Findings regarding tonal characteristics reveal that citation forms and connected speech are similar in tone shape and tone movement in each ethnic group. However only Khmer and Kui Speakers display variation in citation form. This is due to influence from the national language, Standard Thai, and to influence from speakers' respective mother tongues, Khmer and Kui.

As for connected speech, variation was found for all ethnic groups as a result of overall suprasegmental influence. Here, for Khmer and Kui speakers, there is even more variation than in citation form. Moreover, tonal characteristics of variation in their connected speech show similarities with those of Northeastern Thai speakers in citation form (sic).

The findings of the study demonstrate that tone in a lingua franca that is a tonal language can be used as a significant identifying feature of the different ethnic group origins of its speakers. This is because each ethnic group has its own tone accent distinguishable from that of other groups.